

Prosjektrapport – Gruppe 2

POL3801 – Vekst og utvikling – Politikk og økonomi

Hvordan påvirker korrupsjon utnyttelsen av oljeressursen i Nigeria?

Ekspert i team – vår 2021

Ida Sofie Brodin, Maren Lie, Hans Landmark Hytten, Jacob Nordvoll, Petter Stangnæs, Simon Lysø Svinø

Sammendrag

Formålet med denne oppgaven er å vurdere om korrupsjon påvirker utnyttelsen av oljeressursen i Nigeria. Som et ressurssterkt land får Nigeria stadig kritikk for å være et offer for naturressursen forbannelse som stagnerer den økonomiske veksten og opprettholder landets underutvikling. På bakgrunn av landets svake institusjoner blir Nigeria ofte utsatt for korrupsjon både i offentlig og privat sektor, spesielt innad i oljesektoren. Vi konkluderer med at korrupsjon spiller en vesentlig rolle i utnyttelsen av oljeressursen i Nigeria. Dette på bakgrunn av landets svake institusjoner, dårlig reguleringer og liten åpenhet. Det er høy risiko for korrupsjon i de ulike institusjonene, og korrupsjon hindrer at oljeinntektene blir brukt på en måte som er hensiktsmessig for langsiktig økonomisk vekst og for å bekjempe fattigdom.

Den politiske korrupsjonen i landet fører til risiko for at oljeinntektene som havner i statskassen blir forvaltet dårlig. Korrupsjon innad i oljesektoren fører til risiko for at oljeinntekter forsvinner før de havner i statskassen, som hindrer pengene i å bli forvaltet i det hele tatt.

Innhold

1.0 Innledning.....	4
2.0 Nigeria - Fra landbruk til olje.....	5
3.0 Begrepsavklaring/ Sentrale begreper.....	6
3.1 Korrupsjon.....	6
3.2 Kritikk av Corruption Perception Index (CPI)	7
3.3 Naturressurs.....	8
3.4 Økonomisk vekst.....	8
3.5 Ressursutnyttelse	9
4.0 Metode	10
5.0 Analyse og diskusjon.....	10
5.1 Økonomisk vekst i Nigeria siden oljefunn.....	11
5.1.1 Det godtroende perspektivet: Olje bidrar til vekst	11
5.1.2 Det kyniske perspektivet: Olje som ressurs er en forbannelse.....	12
5.1.3 Så hva sier de empiriske funnene?	13
5.2 Styresett og korrupsjon.....	14
5.2.1 Konflikt og Ulikhet.....	17
5.3 NNPC som statlig oljeselskap	19
5.4 - Nigerias avhengighet av mellomledd.....	22
6.0 Konklusjon.....	24
7.0 Videre forskning	25
Appendix.....	26
Bibliografi.....	29

1.0 Innledning

I kjølvannet av Nigerias oljefunn på 1960-tallet har det vært et omdiskutert tema om hvorfor landet har hatt manglende økonomisk vekst. Funn av olje gir større mulighetsrom, og ved god utnyttelse kan oljefunnet gi økonomisk vekst og mindre fattigdom. Som Afrikas største oljeprodusent og verdens ellevte største, stilles det spørsmål ved hvorfor landet er blant verdens fattigste. Nigeria hadde i 2020 et bruttonasjonalprodukt per capita på 2220 US dollar, som rangerer de som 144 av verdens land (Statistics Times, 2020). Nigeria lider også av stor fattigdom, og 40 % av landets befolkning lever under fattigdomsgrensen (The World Bank, 2020). Ressursutnyttelsen i Nigeria får mye kritikk for å være svak, og korrupsjon får en del av skylden for at Nigeria ikke oppnår bærekraftig utvikling. Ifølge Transparency International anses Nigeria som relativt korrumpert og er rangert som nummer 149 av 180 over verdens minst korruperte land (Transparency International, 2020).

I Transparency International Norge sitt motivasjonsnotat for EiT skriver de at korrupsjon kan hindre økonomisk utvikling, og World Economic Forum anslo i 2018 at 5% av verdens samlede verdiskapning forsvinner i korrupsjon (United Nations, 2018). Korrupsjon er en viktig faktor til at ressurssterke land forblir underutviklet, som i litteraturen blir omtalt som *naturressursens forbannelse* (Fernando, 2020). Et forskningsprosjekt av Halvor Mehlum, Karl Moene og Ragnar Torvik, viser at land med en økonomi som avhenger av naturressurser har en tendens til å vokse saktere enn land med en økonomi som avhenger mindre av naturressurser (Mehlum et al., 2006, s.1). I litteraturen blir Nigeria brukt som et eksempel på et land som har vært et offer for nettopp naturressursens forbannelse.

I denne oppgaven vil vi vurdere om korrupsjon spiller en avgjørende rolle i hvorfor Nigeria ikke har en positiv og bærekraftig økonomisk utvikling. For å analysere hvorvidt korrupsjon er et vesentlig moment til landets underutvikling, har vi valgt å se på sammenhengen mellom økonomisk vekst og oljefunn. Her har vi valgt å ta for oss to perspektiv: Det godtroende hvorav olje bidrar til vekst, og det kyniske perspektivet hvor olje som ressurs blir en forbannelse. Denne oppgaven tar utgangspunkt i det kyniske perspektivet, hvorav Nigeria har fått bred kritikk av måten de har utnyttet oljeressursen sin på (Nweze & Edame, 2016, s.283). Oppgaven vil begynne med en begrepsavklaring for å presisere flere av begrepene som brukes i oppgaven, som kan oppfattes som noe vage. Vi vil definere korrupsjon, etterfulgt av en kort kritikk rettet mot Transparency International korrupsjonsindeks. Til tross for at kritikken er gjeldende, vil

oppgaven bruke indeksen som en uavhengig variabel. Videre vil oppgaven kort introdusere den historiske konteksten siden oljefunnet for å få et helhetlig bilde på landets økonomiske vekst. For å illustrere dette nærmere vil den økonomiske konteksten settes i sammenheng med funnet av oljeressursen. Oppgaven vil dermed se nærmere på tre risikofaktorer til korrupsjon: Nigerias styresett, NNPC som statlig oljeselskap og Nigerias avhengighet av mellomledd i oljeindustriens næringskjede. Vi argumenterer for at korrupsjon er en vesentlig faktor for dårlig utnyttelse av oljeressursen i Nigeria. Avslutningsvis vil vi konkludere med at politisk korrupsjon og korrupsjon innad i oljesektoren er en årsak til at landet holdes underutviklet.

2.0 Nigeria - Fra landbruk til olje

Nigeria har historisk sett vært en landbruks-nasjon i likhet med andre land i den afrikanske regionen. Med et variert klima fra nord til sør og øst til vest har landet vært i stand til å produsere flere ulike råvarer til selvforsyning og eksport. Flertallet av befolkningen har levd som bønder, og frem til første oljefunn i 1956 sto landbruket for hele 64,1% av landets BNP, og sysselsatte omkring 70% av landets innbyggere (Paul, 2015). Landbruket sto også for rundt 80% av landet total eksport (Okotie, 2018). Ved det første oljefunnet fulgte en gradvis restrukturering fra landbruk til oljeindustri, og olje har siden 1956 gradvis tatt over plassen til landbruket. Dette førte til at deler av befolkningen flyttet fra bygd til by for å arbeide innenfor industri, og på bakgrunn av dette har omfanget av landbruk gått drastisk ned. Tidligere selvforsynte varer ble nå importert, og følgene av dette førte til redusert etterspørsel innenfor landbruket. Nigeria har med årene blitt mer oljeavhengig, og nå står petroleumssektoren for 86% av totale eksportinntekter (OPEC, 2021), og 65% av statlige inntekter (EITI, 2020).

Selv om oljen har gitt økt inntjening og økonomisk vekst, har andel fattige økt som følge av høyere vekst i befolkningen enn i økonomien (Aljazeera, 2020). Det er også knyttet store spørsmål omkring olje som ressurs, og hvor kontantstrømmene fra oljeproduksjonen ender opp. Nigeria er et komplekst land med flere interne forskjeller som også preger dette bildet. Regionale ulikheter er store i Nigeria, og særlig er fattigdommen høyere i de nordlige delene av landet. For eksempel levde i overkant av 87% av befolkningen i Sokoto State under fattigdomsgrensen i 2019 (Statista, 2020). Regionale ulikheter kan knyttes opp til hvilke varer som produseres, etterspørselen av disse, og samtidig i hvilken grad en selv er forsynt med disse varene.

Vi vil i denne oppgaven ikke gå nærmere inn på dette, men heller i første omgang se nærmere på økonomisk vekst før vi forsøker å knytte dette opp mot korrupsjon. For å gi leseren et best mulig utgangspunkt for å forstå analysen tenker vi først å gå gjennom ulike begreper og presisere hva disse betyr og hva de omfatter.

3.0 Begrepsavklaring/ Sentrale begreper

I dette kapitlet gir vi en begrepsavklaring på begrep som ofte brukes i rapporten. Grunnen til at vi har viet et eget kapittel til begrepsavklaring er at flere av begrepene er vage, og derfor er det nødvendig å presisere hva vi mener når de brukes senere i oppgaven.

3.1 Korrupsjon

Korrupsjon er et bredt og mangetydig begrep som i korte trekk omhandler det å bestikke eller ta imot bestikkelser for å oppnå en urettferdig fordel i en gitt anledning. Betegnelsen benyttes som oftest på tilfeller der personer i tillitsposisjoner utnytter disse posisjonene for å oppnå personlige fordeler. Transparency Internationals definerer korrupsjon som «... misbruk av makt i betrodde stillinger for personlig gevinst.» (Transparency Internationals Norge, 2021).

Den norske straffeloven skiller mellom tre former for korrupsjon; korrupsjon, grov korrupsjon og påvirkningshandel (Straffeloven, 2003, §276). Sistnevnte omhandler situasjoner der et mellomledd tilbys en utilbørlig fordel. Nigerias grunnlov har ingen presis definisjon for hva som innebærer korrupsjon som dekker alle områder. The 1999 Constitution anerkjenner korrupsjonskulturen i Nigeria og pålegger staten å avskaffe alle former for korrupsjon og maktmisbruk 2004 (Dandago, 2008, s.68).

Korrupsjon er også et omfattende problem i et internasjonalt perspektiv, og inngår under FNs bærekraftsmål nummer 16 som omhandler fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner (FN, 2021b). Her er det satt som mål å betydelig redusere korrupsjon og bestikkelser i alle former. Nigeria, som vi har valgt å vinkle oppgaven mot, scorer relativt høyt på Transparency International sin korrupsjonsindeks med en score på 25 fra 2020 (Transparency International, 2020). Transparency International sin korrupsjonsindeks viser verdier fra 0 (veldig korrupt) til 100 (helt renhårig), og inkluderer korrupsjon i både politikken og offentlig sektor slik næringslivsfolk, akademikere og risikoanalytikere oppfatter det.

3.2 Kritikk av Corruption Perception Index (CPI)

Transparency International lanserer hvert år Corruption Perception Index (CPI) som rangerer en rekke land etter nivået av korrupsjon som landet har opplevd i offentlig sektor. CPI definerer korrupsjon som “the misuse of public power for private benefit” (Transparency International, 2019).

Det kan likevel være vanskelig å avdekke korrupsjon ettersom det ofte blir skjult for allmennheten. Derfor har indeksen tidligere fått kritikk for å ikke være tilstrekkelig. Professor i politikk ved University of Sussex, Dan Hough hevder at CPI er et dårlig verktøy for å bedømme et lands antikorrupsjons-suksesser og svik. Hough belyser tre spesifikke mangler ved indeksen. Hough hevder for det første at å måle et lands korrupsjonsproblemer etter kun en poengsum er metodisk problematisk. Ettersom CPI er en meningsmåling, blir ikke dataene samlet inn av Transparency International, men av ulike organisasjoner. I praksis så setter Transparency Internationals de ulike indeksene sammen for å skape en enkel poengsum for hvert av de 185 landene. Ettersom typen av korrupsjon varierer fra land til land, mener Hough at det vil være vanskelig å måle en slik variasjon nøyaktig (Hough, 2016).

Det er også vanskelig å måle begreper som rettferdighet, demokrati og hva som innebærer faktisk korrupsjon. Det gjør det også vanskelig å få konkrete målinger ettersom tilnærmingene av begrepene varierer. CPI's definisjoner kan i noe grad bli for vagt og forskere som Theresa Thompson og Anwar Shah har derfor stilt spørsmål om disse dataene faktisk kan brukes (Hough, 2016).

Den andre mangelen med indeksen i følge Hough er at Transparency Internationals hevder at CPI ikke måler korrupsjon, men viser dens oppfatning av korrupsjon. Det vil si at selv om innbyggerne i det gitte landet har en oppfatning, betyr det ikke at dette gjenspeiler virkeligheten. Dermed kan CPIs målinger vise et forvrengt syn av virkeligheten, som kun forsterker stereotyper og klisjeer (Hough, 2016). Den siste mangelen ved CPI er at indeksen kun ser på oppfatningen av korrupsjon i den offentlige sektoren og ikke i privat virksomhet. Dette er spesielt viktig ettersom korrupsjon innenfor private aktører kan ha en reell innvirkning på den offentlige sektoren (Hough, 2016).

Transparency International har forsvart indeksen sin ved å påpeke at eksperter oppfatninger er den mest pålitelige metoden for å sammenligne relative korrupsjonsnivåer over land. Likevel påpeker organisasjonen at indeksen ikke kan fortelle hele historien og at de jobber med en rekke andre tiltak som ser på innbyggernes oppfatning og opplevelser av korrupsjon (The Guardian, 2013). Selv om korrupsjon kan være vanskelig å måle, er det likevel et reelt problem som vi finner verden over. Til tross for CPIs mangler har vi i denne oppgaven valgt å bruke indeksen som en uavhengig variabel ettersom indeksen blir brukt i en rekke anerkjente forskningsartikler.

3.3 Naturressurs

Naturressurser defineres i Store norske leksikon (2017) som «luft, vann, dyrkbare arealer, petroleum, mineraler og andre råstoffer». Naturressurser omhandler et lands produksjons-, inntekts- og velferds muligheter på bakgrunn av de ressurser landet rår over på eget territorium eller som eiendeler i andre land. Naturressurser er fundamentalt for økonomisk aktivitet og da også velstand i et land (Nho, 2015). Naturressurser kategoriseres som fornybare- og ikke-fornybare ressurser. Fornybare ressurser er naturlige ressurser som kan fornyes gjennom naturens prosesser etter bruk. Dette er eksempelvis; vind, vann, naturlig vegetasjon, solenergi og dyr. Ikke-fornybare ressurser er komponenter som eksisterer i begrensede mengder eller tar for lang tid å etterfylle etter bruk; råolje, edle metaller, mineraler og bergarter er eksempler på dette (Store Norske leksikon, 2017).

3.4 Økonomisk vekst

Økonomisk vekst defineres her som en økning i produksjon av varer og tjenester i et samfunn, og måles som vekst i bruttonasjonalprodukt (BNP). Økonomisk vekst tolkes også som et uttrykk for økning i et samfunns velstand (Store Norske Leksikon, 2020a).

En av svakheten ved å måle økonomisk vekst i BNP er at det ikke tar høyde for faktorer som politiske og sosiale forhold, utdanning og arbeidsforhold. I tillegg vurderes heller ikke tømming av ikke-fornybare ressurser, som olje, eller miljøødeleggelser (Store Norske Leksikon, 2020a).

Økonomisk vekst er først og fremst en indikator på størrelsen til et lands økonomi, men viser i utgangspunktet ikke hvordan verdiene er fordelt. FNs bærekraftsmål nummer 8 går ut på å fremme varige, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, samt full sysselsetting og anstendig arbeid for alle (FN, 2021, c)

3.5 Ressursutnyttelse

Hvordan et land kan utnytte en naturressurs på en effektivt måte er subjektivt. I dette avsnittet ønsker vi å avklare noen klare forskjeller, herunder utnyttelse. Hvis vi ser på ulike land som eier ikke-fornybare naturressurser, ser vi at de bruker inntektene fra ressursene på ulike måter. I oljestaten Alaska investeres oljeinntektene i fond, men deler av årlig avkastningen trekkes ut, og gis til befolkningen som en form for borgerlønn. Norge har bygget opp verdens største statlige fond, hvor vi bruker handlingsregelen for å føre finanspolitikken. Handlingsregelen innebærer ansvar for å styre kortsiktige konjunktursvingninger, mens finanspolitikken er styrt etter, samt begrenset av handlingsregelen for et langsiktig perspektiv (*Finansdepartementet*, 2019).

Når et land finner et oljefelt, kan verdien av oljen som er funnet bli sett på som en *oljeformue*. Historisk sett er volatiliteten til oljeprisen høy, og det er derfor fornuftig å fordele denne formuen i andre verdipapirer slik at man reduserer den økonomiske risikoen og sårbarheten totalt sett. Fordeling av formuen gjøres ved å pumpe opp olje, selge oljeformuen for penger, og plassere disse pengene i ønskede verdipapir. En annen måte å utnytte oljeformuen på er å investere pengene i utdanning, helse, og i teknologi i andre sektorer for å oppnå langsiktig økonomisk vekst. I tråd med det neoklassiske økonomiske rammeverket har blant annet Solow (1956) forklart langsiktig økonomisk vekst med vekst i humankapital og teknologiske fremskritt. Hovedpoenget vårt med begrepet ressursutnyttelse er at ressursen brukes på en måte som er forenlig med langsiktig stabilitet og økonomisk vekst. Et eksempel på dårlig ressursutnyttelse er når én eller flere i maktposisjoner tar ut inntektene på bakgrunn av egeninteresser, og ikke nasjonens interesser som helhet. Korrupsjon, som vi diskuterer i oppgaven vår, er en kilde til dårlig ressursutnyttelse (OECD, 2021).

4.0 Metode

I denne prosjektrapporten har vi valgt en kvalitativ metode, hvor vi vil ta for oss Nigeria som case-studie. Vi har brukt både primærkilder (som historiske og offentlige dokumenter) og sekundærkilder som forskningsartikler og fagartikler. Det har blitt utgitt en rekke publikasjoner som omhandler Nigerias økonomisk vekst, korrupsjon, institusjoner og styresett. Publikasjoner som spesifikt omhandler Nigeria har vært en viktig nøkkelfaktor i dette litteraturstudiet, men vi har også tatt i bruk annen generell litteratur som omhandler naturressursens forbannelse.

Utnyttelsen av oljeressursen i Nigeria er forsket mye på, men vi har merket oss at den relevante litteraturen i stor grad har blitt skrevet mellom 2004 og 2012. Det kan derfor tenkes å være en svakhet og utelukkende basere rapporten vår på denne litteraturen. Derfor har vi i denne studien lagt vekt på hvordan dagens situasjon ser ut og dermed forsøkt å sammenlikne denne med hvordan forholdene så ut da aktuell litteratur ble skrevet. På denne måten kan vi til en viss grad sikre at brukt litteratur har en relevans til dagens situasjon. En annen utfordring med dette litteraturstudiet er at korrupsjon blir forsøkt holdt hemmelig, og det er derfor utfordrende å stole på relevant litteratur omkring disse problemene, uten at det forekommer noen antakelser. Nigeria har komplekse institusjoner, og spesielt innen oljesektoren hvor det er svært mange aktører som opererer innenfor markedet, og videre bidrar til å gjøre situasjonen uoversiktlig.

5.0 Analyse og diskusjon

I denne delen ser vi først på forventet økonomisk vekst når et land finner en naturressurs, før vi videre ser på utviklingen i Nigeria. Dette gjøres for å kunne gi et mer helhetlig bilde av situasjon som har utviklet seg, og for å gi et overblikk over hvilke spesifikke sektorer som opplever redusert vekst. Vi finner at korrupsjon blir brukt som en forklaring på svak ressursutnyttelse, og ser i delkapittel 4.2-4.4 på kilder til korrupsjon i landet generelt, og i oljesektoren spesielt.

5.1 Økonomisk vekst i Nigeria siden oljefunn

Vi starter dette analysekapittelet med å se på sammenhengen mellom økonomisk vekst og oljefunn. Denne sammenhengen er svært kompleks siden ulike faktorer som er knyttet til olje som en ressurs trekker i forskjellige retninger. Økonomer har generelt hatt tro på at oljen skulle skape økonomisk vekst, og forventningene knyttet til Nigerias fremtid etter oljefunnet i 1956 var store (Rosser, 2006). Med tiden viste det seg imidlertid at den økonomiske veksten en tidligere forutså aldri fant sted, dette til tross for vekst i oljeindustrien. Dette legger grunnlag for nye teorier som forsøker å finne løsninger på dette spørsmålet. For å kunne gi leseren en mest mulig helhetlig forståelse av denne problematikken velger vi derfor å presentere to motstridende, men mulige teorier. Første teori bærer preg av et positivt perspektiv og tar sikte på å forklare hvordan olje har ført til økonomisk vekst. Den andre teorien vi presenterer bærer preg av et mer negativt perspektiv, og tar sikte på å forklarer hvorfor olje ikke har ført til økonomisk vekst i landet.

5.1.1 Det godtroende perspektivet: Olje bidrar til vekst

Nigeria fant olje for første gang i 1956 i Nigerdeltaet-områdene og har med årene blitt en fremadgående oljeproducent. Det var på denne tiden store forventninger til at dette ville bidra til økonomisk vekst og mindre fattigdom i landet. Stadig funn av mer olje i Nigeria økte gradvis landets inntekter og forventningene herunder økonomisk vekst og redusert fattigdom var fortsatt en realitet. Bakgrunnen for det godtroende perspektivet er ikke bare det faktum at olje er en verdifull økonomisk ressurs i seg selv, men også det faktum knyttet til forventningene om at oljefunnene skulle føre til en omstilling fra landbruk til industri, og med dette bidra til å komme seg ut av det som omtales som “fattigdomsfella” (Akinlo, 2012).

Olje er en ressurs som selges og eksporteres til andre land. Dette fører til at oljefunn øker landets valutabeholdning i dollar gjennom salg på verdensmarkedet, og det er dermed en større risiko for at andelen utenlandske investorer som vil investere i landet, vil gå ned (Dooley et al., 2004). Videre kan det forventes at dette vil skape økonomisk vekst gjennom utenlandske aktører som på sikt vil velge å investere i landet, dersom de ser det lønnsomt. (Al-Moneef, 2006). Summen av dette vil også kunne smitte over på sektorer som anvender eller forbruker oljebaserte produkter i produksjonen. Et eksempel på dette kan være at produkter fra den petrokjemiske industrien som plastikk, gjødsel og gummi vil være essensielt for en deler av produksjonsbedrifter innenfor flere industrier. Dermed kan olje bidra til vekst av industrier

hvor dette er av stort behov, eller industrier som er helt avhengige av slike produkter. Det godtroende perspektivet var at oljen skulle bidra til vekst, både gjennom vekst i oljesektoren, og gjennom vekst i andre sektorer. Det skulle imidlertid vise seg at videre forskning og undersøkelser ga lite medhold i dette synet. Dermed ble en tvunget til å tenke nytt og se på hva som kunne føre til det motsatte, nemlig at naturressursen kunne bidra til redusert vekst.

5.1.2 Det kyniske perspektivet: Olje som ressurs er en forbannelse

Naturressursens forbannelse er et begrep som blir brukt for å beskrive hvordan en begrenset naturressurs kan ha negativ effekt på veksten i landet som eier ressursen. En forklaring på denne forbannelsen er at det ressursrike landet bruker for mye av kapitalen og arbeidsstyrken i noen få ressursavhengige industrier. Det at de investerer alt i en sektor kan gjøre at andre sektorer som landbruk blir utelatt og opplever redusert vekst. I tillegg vil et oljeavhengig land være ekstra sårbar for svingninger i oljeprisen noe som kan ha store konsekvenser både for økonomien selv og også for markedsaktørers vilje til å investere i landet.

En annen forklaring som kan peke i retning av redusert vekst er høy korrupsjon i landet, hvor personer i maktposisjoner misbruker makten ved å selv tilegne seg økonomiske midler (Fernando, 2020). Et annet begrep som har blitt brukt for å beskrive et ressursrikt land som underpresterer i vekst er *Hollandsk syke*. Hollandsk syke beskrev i utgangspunktet en situasjon i Nederland, hvor økonomer observerte at pengene som ble generert fra ressursen endte opp med å øke offentlige utgifter istedenfor å bli reinvestert i privat sektor. Økt innenlandsk bruk av oljeinntekter kan også øke presset i økonomien som fører til økt inflasjon og lønnskostnader med de negative konsekvensene det har for blant annet konkurranseevnen. En del av gevinstene ved oljeinntektene kan dermed bli spist opp.

Hollandsk syke og naturressursens forbannelse blir brukt litt om hverandre i litteraturen om Nigerias økonomi, men vi har tolket hollandsk syke som en mekanisme som forårsaker naturressursens forbannelse. Vi ser på hollandsk syke som en mulig effekt som påvirker Nigerias økonomi, men i denne oppgaven har vi valgt å se på hvordan korrupsjon er en faktor for naturressursens forbannelse.

I rapporten til Halvor Mehlum, Karl Moene og Ragnar Torvik som ble nevnt i innledningen, konkluderte de med at kombinasjonen av “grabber friendly”-institusjoner og store mengder

naturressurser gir lav vekst. I motsetning vil “producer friendly” institusjoner hjelpe det ressursrike landet til å utnytte naturressursen til det fulle (Mehlum et al., 2006, s.16). “Producer friendly”-institusjoner er institusjoner som forvalter pengene for å oppnå økt produksjon, i motsetning til “grabber friendly”-institusjoner som ønsker å forvalte pengene basert på egeninteresser. For å forklare sammenhengen brukte de en rent-seeking(tilkarringsvirksomhet)-modell, og modellen viser at jo mer “producer friendly” institusjonene er, desto bedre blir naturressursen utnyttet. Rent-seeking er et økonomisk konsept som forekommer når en aktør forsøker å tilegne seg verdier uten at det gir noen samfunnsøkonomisk gevinst (Majaski, 2021). De empiriske funnene samstemte med hva modellen forutså, og de mener at modellen for rent-seeking også kan anvendes for å forklare hvordan korrupsjon hindrer god utnyttelse av naturressursen. Korrupsjon er som rent-seeking en måte å tilegne seg verdier uten at det gir noen samfunnsøkonomisk gevinst, og kan derfor sammenlignes når vi diskuterer utnyttelse av en verdi, herunder oljeressurs.

5.1.3 Så hva sier de empiriske funnene?

Basert på våre funn så langt, kan vi se at det finnes gode grunner til både å forvente høyere og lavere vekst i økonomien som følge av olje. Det later også til at store deler av forskningen som er gjort på området har gitt tvetydige konklusjoner, og at den generelle konsensusen har vært at det ikke finnes noen klar sammenheng mellom olje som ressurs og økonomisk vekst på generell basis. Akinlo (2012) har gjennomført en analyse for Nigeria hvor de har sett på sammenhengen mellom vekst i oljesektoren og de andre sektorene. Analysen tar utgangspunkt i kvartalsvis BNP-data fra 1960-2009 og ser på hvordan sentrale sektorer i Nigeria har utviklet seg over tid. Forfatteren går dermed inn på hver enkelt sektor og ser på om det er noen sammenheng mellom veksten i de ulike sektorene. Ved bruk av VAR-modeller, som er en modell bestående av flere lineære sammenhenger knyttet til hvordan veksten i de ulike sektorene påvirker hverandre, har forfatteren funnet de isolerte kausale effektene fra olje rettet mot andre industrier. Kausale effekter viser til årsakssammenhenger (Dahlum, 2018). For spesielt interesserte er det mulig å lese mer om denne modellen og de spesifikke tallene knyttet til analysen i Appendiks 1 nedenfor.

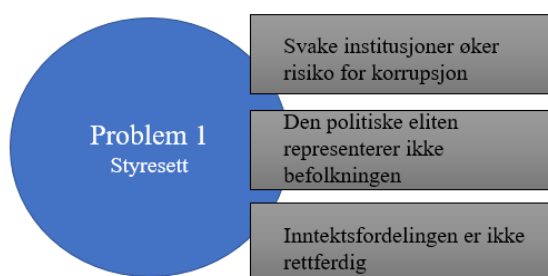
Forfatteren finner ikke noen direkte sammenheng mellom vekst i oljesektoren og landbruket isolert sett, noe som vil være et nøkkelfunn for vår del ettersom at landbruket utgjør en svært

stor del av den totale sysselsettingen, da mange (og gjerne de aller fattigste) er bønder og lever av landbruket.

Likevel er det et faktum at forfatteren har funnet en kointegrert sammenheng mellom de ulike sektorene, noe som taler for at en fremgang i oljesektoren skal kunne føre til påfølgende vekst i andre sektorer på lengre sikt. Så selv om en ikke er i stand til å måle denne isolerte effekten tyder helhetsbilde på at økt vekst i oljesektoren kan gi økt vekst i resten av økonomien på sikt. Rapporten ser likevel en utfordring ved at kapital forsvinner og ikke reinvesteres i oljeindustrien selv, eller i andre bærekraftige industrier som for eksempel landbruk. Akinlo (2012) peker på korrupsjon som en årsak til dette og kommer med forslag til hvordan dette kan motvirkes. Vi tenker ikke å gå nærmere inn på dette, men heller ta for oss forskjellige forhold som peker i retning korrupsjon og implikasjoner knyttet til disse forholdene.

World Bank skriver at Nigeria underpresterer i økonomisk utvikling grunnet deres manglende investeringer i humankapital, og manglende investeringer i andre sektorer for å bli en mindre oljeavhengig nasjon (The World Bank, 2020). Spesielt legger de vekt på at Nigeria må utvikle sterke og effektive institusjoner, og kartlegge utfordringer knyttet til styresett og finansielle systemer. I litteratursøket vi har gjort har vi funnet konsensus om at det er disse faktorene som gir opphav til korrupsjon i landet. I delkapittel 4.2 tar vi for oss sammenhengen mellom styresett og korrupsjon, i delkapittel 4.3 og 4.4 tar vi for oss problemer med institusjoner i Nigeria som er direkte knyttet til oljesektoren.

5.2 Styresett og korrupsjon

Figur 1

Når vi tar for oss styresett i denne sammenhengen er det i forhold til institusjoner som et samfunn tar i bruk for å administrere seg selv, som for eksempel parlament, regjering og departementer (Norad, 2015). Nigeria er en føderal republikk, noe som innebærer at presidenten er øverste leder for regjeringen og hæren. I kjølvannet av militær-diktaturets fall i 1999, ble Nigeria et mer demokratisk land. Likevel så er landet preget av omfattende korrupsjon og voldelige konflikter. Som Afrikas mest folkerike land med 250 ulike etnisiteter, medfører dette en rekke politiske, etniske og religiøse motsetninger (BistandsAktuelt, 2019).

Det er ikke uvanlig å anta at demokrati bidrar til å redusere korrupsjon. Likevel så ligger endogenitetsproblemet i å måle demokratiets innvirkning på korrupsjon. Forskning viser at land med demokrati sjeldent går til krig mot hverandre, men det betyr derimot ikke at dette **ikke** skjer. Det samme gjelder korrupsjon. Likevel kan demokratiet være viktig i bekjempelsen av korrupsjon (Kolstad & Wiig, 2016, s.1198). I følge professor Ivar Kolstad og forsker Arne Wiig bør utviklingen av demokratiske institusjoner være en del av en strategi for å redusere korrupsjon. Det er likevel viktig å tilføye at effekten av demokrati på korrupsjon varierer fra land til land. I følge Torviks analyse så vil et land med gode offentlige institusjoner og et velfungerende rettsvesen i de fleste tilfeller klare seg bra (Mehlum et al., 2006). Dersom et land har svake demokratiske institusjoner, vil ressursrikdom kunne skape enda større problemer (Kolstad & Wiig, 2016, s.1211).

Siden demokratiet ble innført i Nigeria i 1999, har aldri valget i Nigeria vært så altomfattende som i 2015. Med slagord som “building a future for our youth” vant Muhammadu Buhari fra APC (All Progressive Party) over den sittende president Goodluck Jonathan fra PDP (Peoples Democratic Party) med over 2,5 millioner stemmer (BBC News, 2015). Buhari lovet under valg nominasjonen å bekjempe terroristorganisasjonen Boko Haram, samt å gjøre en innsats i kampen mot korrupsjon og bidra til vekst i den nigerianske økonomien. I lys av dette ble det henvist til Buharis moderate levestandard som var en motsetning til den luksuriøse levestandarden store deler av den politiske eliten har og hadde (BistandsAktuelt, 2019). Selv om Buhari ikke har klart å bekjempe Boko Haram eller korrupsjon problemet ble han likevel gjenvalgt som president i februar 2019. Det er fortsatt et stort behov for humanitær hjelp og ifølge organisasjonen OCHA (United States Office for The Coordination of Humanitarian Affairs) er minst 2,1 millioner mennesker internt fordrevet i de nordlige statene Borno, Adamawa og Yobe (BistandsAktuelt, 2019).

I 2012 demonstrerte millioner av befolkningen i Nigeria mot skjev fordeling og korrupsjon. Dette gjenspeilte en slags tro blant den nigerianske befolkningen om at det var mulig å gjøre en forskjell. Dette ble spesielt forsterket i kjølvannet av valget i 2015, som var det frieste valget gjennom nigeriansk historie (Bistandsaktuelt, 2017). Forsker Camilla Houeland hevder derimot at Nigerias politiske system er noe preget av gamle spor, men at det nå er krefter som jobber for et dypere demokrati. Selv om oljeprisnedgangen har ført til inflasjon, så påpeker Houeland at det er vekst i andre sektorer (Bistandsaktuelt, 2017).

Det kan stilles spørsmål om hvorfor Nigeria ikke blir kvitt korrupsjon når befolkningen er såpass bevisst over problemet. Det er flere årsaker til dette. For det første så er det lite som skiller Nigerias to viktigste partier. Begge er nesten identisk strukturerte og ikke-ideologiske partier. Dette betyr at partiene kun representerer en liten andel av befolkningen (Mustapha, 2005, s.16). I tillegg så finnes det ingen intern partidemokrati, hvilket tillater høy innblanding av korrupte kandidatvalg-prosesser (Omotola, 2009, s.630). Kvinners representasjon i den politiske sfæren er også et vesentlig problem. Dette skyldes blant annet manglende tilbud på lederopplæring for kvinner, hvilket gjør at det sosiopolitiske bilde domineres av menn (Nwabunkeonye, 2014, s.284). Dette utgjør en trussel mot det Nigerianske demokratiet, samt et hinder for bærekraftig utvikling i landet.

Nigerias samfunn er til en viss grad dominert av neopatrimonialisme, som vil si at det er et vagt skille mellom private og offentlige interesser. Neopatrimonialisme er et begrep som ofte blir brukt for å beskrive “failed states” i Afrika (Ogundiya, 2009, s.286). Man kan si at det er en uformell politikk som blir ført innenfor formelle rammer (Skogseth, 2007, s.11). I praksis betyr dette at statlige institusjoner opererer som en fasade for et politisk system hvorav de ansatte har andre målsettinger og prioriteringer (Skogseth, 2007, s.12). Det er viktig å nevne at selv de som tar avstand fra denne strukturen, har en tendens til å bli en del av det neopatrimonialistiske systemet fordi det kan være vanskelig å stå imot presset. Dersom man står imot disse strukturene, kan du i Nigeria bli ansett som umoralsk. En tidligere universitetsprofessor som ble utnevnt til statlig kommisjonær for landbruk hevdet; *“Even if i wanted to avoid the practice of awarding contracts on the basis of favoritism, I could not. My people would say that I am selfish and foolish. Who gets to such a position of power and then refuses to help his people? Only the worst kind of person”* (Smith, 2007, s.354).

Buhari-administrasjonen har iverksatt en rekke positive tiltak, som blant annet opprettelse av Presidential Advisory Committee Against Corruption (PACAC), som opererer som et rådgivende organ for hvordan administrasjonen skal regulere Nigerias straffelov, samt veien mot å bekjempe korrupsjon (Ekpo et al., 2016:68). I 2008 la administrasjonen frem en petroleumslov (Petroleum Industry Bill, PIB) hvorav Buhari delte opp loven til Petroleum Industry Governance (PIGB). Lovforslaget foreslår relevante endringer i det institusjonelle rammeverket for oljeforvaltning, som skulle bidra til mer åpenhet og mindre korrupsjon i landet. Etter en rekke avslag fra administrasjonen ble PIGB endelig vedtatt i november 2020 og nasjonalforsamlingen håper å få loven på plass innen april 2021 (Salaudeen, 2018).

Nigerias lov og forskrifter for petroleumsindustrien har ikke vært fullstendig oppdatert siden 1960-tallet på grunn av vanskeligheter ved revidere sentrale momenter som petroleumsbeskatning og inntektsfordeling avtaler (Nlebedim, 2021). Loven ønsker blant annet å dele det statlige oljeselskapet NNPC i mindre seksjoner, for å sikre åpenhet og effektivitet (Salaudeen, 2018).

Selv om disse tiltakene jobber for en mer bærekraftig utvikling, ser vi at visse momenter ikke har hatt særlig stor effekt. Årsaken til dette er at Buhari-administrasjonen går direkte inn for å avskrekke institusjoner og enkeltpersoner som driver med korrupsjon, i stedet for å iverksette langsiktige tiltak som forebygger korrupsjon (Ekpo et al., 2016:69). Det er likevel viktig å påpeke at Petroleum Industry Governance er et stort fremskritt mot en mer bærekraftig utvikling - så det gjenstår bare å se om denne loven fungerer i praksis.

5.2.1 Konflikt og Ulikhet

I kjølvannet av oljeprisnedgangen i 2014 har Nigeria vært i en slags unntakstilstand.

Forskjellen mellom rik og fattig har aldri vært større. I følge Verdensbanken så lever nærmere 40 % av landets befolkning under fattigdomsgrensen (The World Bank, 2020).

Forskere hevder at korrupsjon er den viktigste forklaringen på fattigdom, sult, sykdommer og generelt bærekraftig utvikling i Nigeria (Ogundiya, 2009, s.287).

Inntektsfordelingen i Nigeria har spesielt vært et omstridt spørsmål, hvorav "Principle of derivation" har spilt en vesentlig rolle. Dette prinsippet går ut på at de ressurssterke regionene skal få en større andel av den nasjonale inntekten, enn de mindre ressurssterke. Med

oppdagelsen av olje og Nigerias inntreden i OPEC (Organisasjonen av oljeeksporterende land) endret denne formelen for inntektsfordeling dramatisk. Ettersom oljeinntektene ble landets nasjonale rikdom, ble det vedtatt av regjeringen at de ressurssterke regionene ikke skulle motta en større andel av inntektene fra ressursene. Dette ble begrunnet med at “ressurs-velsignede” områder ville bli mer utviklet enn mindre begavede regioner. Som et resultat av dette begynte den nigerianske regjeringen å samle inn en stor andel av oljeinntekten til de oljeproduserende regionene for å fordele formuen likt blant landets regioner (Ko, 2014, s.2). For å sikre denne fordelingen valgte regjeringen å nasjonalisere oljeindustrien i 1971 med opprettelsen av NNPC, som delkapittel 4.3 vil gå nærmere inn på. De ressurssterke regionene i Nigeria kjemper nå om å få større andel av oljeinntektene fra staten. (Ko, 2014, s.2).

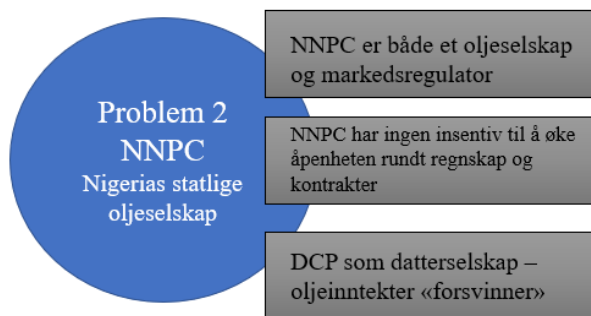
Denne nye inndelingen førte til alvorlige politiske problemer. I stedet for å forene den nigerianske staten og kanalisere den sosioøkonomiske utviklingen, forårsaket veksten av oljeinntekter forskjeller både nasjonalt og regionalt i henhold til utviklings interesser. I praksis så førte dette til at tett befolkede regioner fikk mer inntekter og samfunnsøkonomiske fordeler på bekostning av minoriteter som led av underutvikling. I denne forstand kan Nigerias oljerikdom sees på som ødeleggende ved å skape spenninger og ulikheter mellom regioner og etniske minoriteter. (Ko, 2014, s.3).

I det oljerike Niger-Deltaområdet har spesielt dette vært et sentralt problem. I flere tiår har denne regionen stått for en stor andel av Nigerias statsinntekter med deres produksjon av olje og gass. I lys av dette har flere folkegrupper, spesielt i disse områdene protestert mot regjeringen fordi de føler seg politisk, sosialt og økonomisk forskjellsbehandlet. Mange av de ressursrike regionene har også et ønske om å løsrive seg fra staten for å høste større fordeler av ressursene. Dette henger også sammen med ulik inntektsfordeling og mangel på sosioøkonomisk utvikling. I og med at Nigerias nasjonale inntektsgrunnlag stort sett ligger i disse områdene, blir opprørsgruppene gjerne møtt med militært vold og undertrykkelse fordi staten er avhengig av å kontrollere disse områdene. Niger-Delta regionen, til tross for sitt bidrag til den nasjonale inntekten, er et av landets fattigste og mest underutviklede regioner (Ko, 2014, s.4).

Selv om Nigerias oljefunn førte til en økning i den nasjonale inntekten, så har dette medført en rekke konsekvenser. Oljefunnet har svekket landets føydalistiske system og har utvidet gapet mellom fattig og rik. Et viktig prinsipp ved en føderal stat er at alle skal dra nytte av landets

nasjonale rikdom. Per dags dato så representerer ikke Nigeria dette synet, hvorav landets politiske regime er preget av ulikhet, undertrykkelse og en sentralisert makt som er full av korrupsjon (Ko, 2014, s.1). I tillegg har oljeressursen ført til en rekke etniske konflikter knyttet til kontroll over oljeressursene (Ko, 2014, s.2). Mange av disse problemene kan også ha en sammenheng med hvordan NNPC som statlig oljeselskap har ansvar for både produksjon av olje og regulering av oljesektoren.

5.3 NNPC som statlig oljeselskap

Figur 2

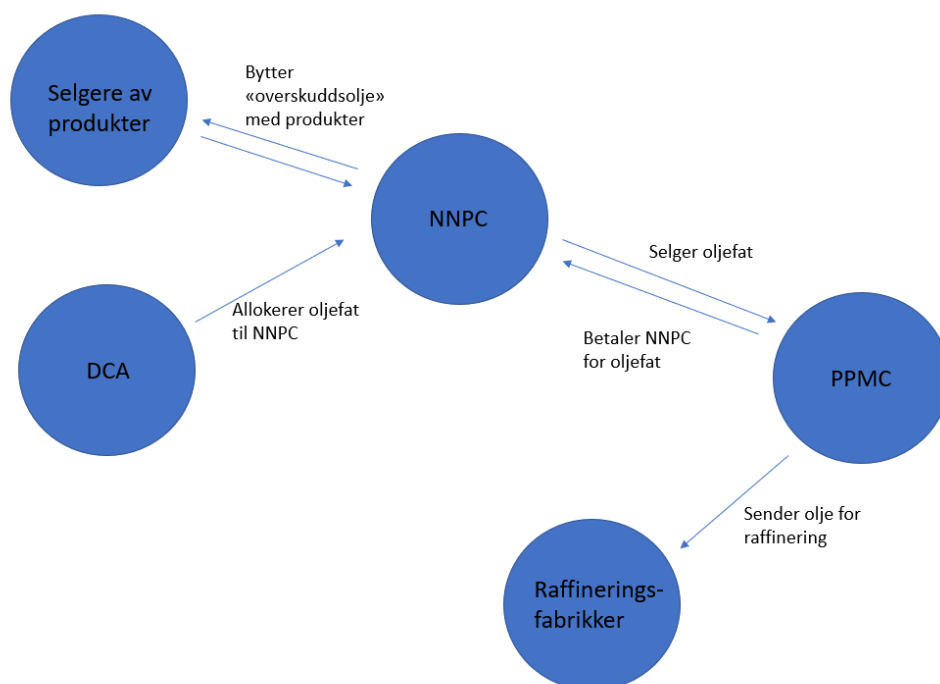
I delkapittel 4.1 forklarte vi at gode institusjoner gir god utnyttelse av oljeressursen, vice versa. Videre i delkapittel 4.2 så vi på hvordan styresett og politiske institusjoner gir opphav til korrupsjon i Nigeria, som nettopp er en kilde til svak ressursutnyttelse. I de to neste delkapitlene skal vi kartlegge deler av strukturen på institusjonene som distribuerer Nigerias oljeressurs, og eventuelt risiko for korrupsjon knyttet til disse institusjonene.

Nigerias oljeselskap, NNPC, har ansvar for både regulering av oljemarkedet og produksjonen i landet. NNPC står for 50% av statens inntekter, og 90% av statens utenlandske valutainntekter (EITI, 2020). Selv om NNPC er en viktig kilde til penger i statskassen, blir de likevel ansett som en organisasjon med egeninteresser og en kilde til korrupsjonsskandaler i Nigeria. En rapport som ble publisert i PESD Stanford så at ansatte i NNPC har få insentiver til å jobbe for selskapets beste, men mange insentiver til å bedrive korrupsjon (Thurber et al., 2010, s.6). En annen rapport peker på strukturen i NNPC som et hovedproblem i Nigerias utnyttelse av oljeressursen (Sayne et al., 2015). Rapporten finner at NNPC's struktur gir høy risiko for

korupsjon, og klarer ikke å maksimere avkastningen landet kunne oppnådd med ressursen. Det er spesielt to problemer med NNPC som Nigerias statlig oljeselskap som blir diskutert i litteraturen:

1. Oljeprodusenter underrapporterer profitten sin, slik at de slipper å betale like mye skatt til staten som de egentlig skal.
2. NNPC har ingen insentiv til å regulere markedet, siden det er de som også får gevinst ved feilrapportering. NNPC er altså både spiller og dommer, noe som trolig gir opphav til markedsfeil og dermed dårlig utnyttelse av ressursen.

To aktører som NNPC opererer med er DCA - The Domestic Crude Allocation, og PPMC - Pipelines and Product Marketing Company, hvor PPMC er et datterselskap til NNPC. PPMC selger oljen til statseide raffineringfabrikker, og betaler NNPC for oljen som blir raffinert. I litteratursøket vi har gjort finner flere forskningsartikler ut at mye av oljen ikke sendes til PPMC, men brukes for å bytte uraffinert olje med andre produkter. Oljen som ikke blir raffinert selv, og som ikke brukes i byttehandler, blir i stor grad solgt til internasjonale selskap. Avhengigheten av kontrakter med internasjonale selskap og andre land blir diskutert i delkapittel 4.3. Etter mye litteratursøk om hvordan NNPC opererer, har vi oppsummert deler av strukturen i figur 3.

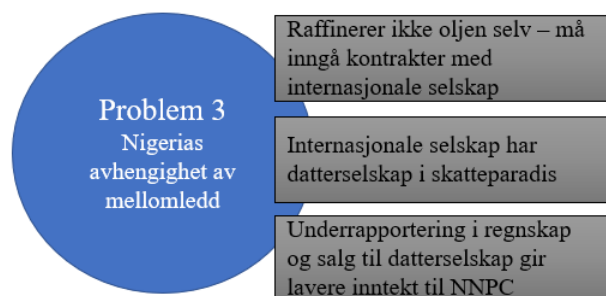

Figur 3

Det er naturligvis flere ledd som er viktige i oljeindustrien i Nigeria, men oppsummeringen i figuren får frem kompleksiteten i industrien. Det at det er mange aktører er ikke et problem i seg selv, men kompleksiteten kan gi problemer når aktører i NNPC har egeninteresser som kommer i konflikt med en god utnyttelse av oljeressursen for nasjonen Nigeria. Det er mange kontrakter som skrives mellom NNPC, PPMC, og i bytteavtaler, og hovedgrunnen til at det ligger risiko for korrupsjon i disse avtalene er at det finnes liten åpenhet rundt kontraktene som inngås. I tillegg til at NNPC styrer kontraktene i byttehandler, går pengene fra oljesalg direkte til separate kontoer hos NNPC, som ledelsen i NNPC da kan utnytte fritt (Sayne et al., 2015, s.6). Muligheten for fri disponering av midlene har ført til store korrupsjonsskandaler, blant annet mange saker som ble funnet av PanamaPapers i 2016 (PanamaPapers, 2016). I 2014 påstå den daværende Nigerianske sentralbanksjefen Lamido Sanusi at NNPC ikke betalte 20 milliarder dollar til staten fra oljesalg over en 19 måneder lang periode. Ulike statlige aktører ga minst fem forklaringer på hva som hadde skjedd med pengene, men ingen var forenlige med hverandre (Financial Times, 2015).

Resultatet vi henter ut fra litteraturen om NNPC er at det statlige oljeselskapet ikke fungerer på en forenlig måte med landets interesser. Problemet kan skyldes egeninteresser i NNPC, slik at selskapet ikke fremmer Nigerias befolkning sine ønsker. Egeninteresser og liten åpenhet skaper videre risiko for korrupsjon, som forsterker problemet med NNPC som statlig oljeselskap. I kjølvannet av den nevnte korrupsjonssaken og flere andre korrupsjonsskandaler jobber Nigeria med å øke åpenheten og effektiviteten i NNPC. Som det ble nevnt i 4.2 er det et ønske om å dele NNPC i mindre seksjoner for å oppnå dette. Et steg mot mer åpenhet er at NNPC publiserte revidert årsregnskap for 2019 for første gang siden NNPC ble opprettet for 43 år siden (EITI, 2020). Mer åpenhet kan føre til mindre korrupsjon, og mindre korrupsjon øker muligheten for at oljeinntektene kan utnyttes på en god og effektiv måte.

5.4 - Nigerias avhengighet av mellomledd

Figur 4

Nigeria er i stor grad avhengig av å ha mellomledd i verdikjeden for å få raffinert olje. Som beskrevet i forrige delkapittel er det mange aktører i oljesektoren, men i dette delkapitlet skal vi fokusere på mellomleddet som trengs for å raffinere nigeriansk olje. Raffinering av olje er foredling av råolje i spesielle anlegg (oljeraffinerier) til produkter for salg eller videreforedling (Lundberg, 2019). Nigeria var i 2015 det eneste landet som produserte over 1 million oljefat om dagen som nesten utelukket solgte olje til mellomledd, og ikke sluttbruker (Sayne et al., 2015, s.49). Avhengigheten av mellomledd øker risikoen for korrupsjon når det er liten åpenhet rundt kontrakter og regnskapene hos mellomleddene.

Når NNPC inngår kontrakter med internasjonale oljeprodusenter, inngår de en kontrakt om at oljeprodusenten skal betale skatt NNPC som andel av profitten. Et problem oppstår når oljeprodusentene kan manipulere regnskapet uten konsekvenser. For å underrapportere profitten kan oljeselskapene for eksempel manipulere salgsvolum, salgspris, eller kostnader knyttet til produksjon. En annen metode som er brukt er opprettelser av datterselskap som er plassert i skatteparadis: Da kan de selge oljen for en lavere pris enn markedsprisen til datterselskapet, som videre gir lavere profitt for morselskapet, som igjen resulterer i at totale skattekostnader synker. Når oljeprodusenter som inngår kontrakter med NNPC opererer på en slik måte, resulterer det i lavere inntekter for NNPC, og påfølgende lavere inntekter til statskassen. Når potensiell inntekt til statskassen forsvinner til korrupsjon, mister Nigeria muligheten til å forvalte oljeinntektene overhodet, noe som åpenbart er en kilde til svak utnyttelse av oljeressursen.

Nigeriansk olje skifter eier flere ganger før den når sluttbruker, og et eksempel på veien oljen tar fra NNPC til sluttbruker er illustrert figur 5. Når oljen går gjennom en lang verdikjede, og når de ulike leddene har liten åpenhet rundt regnskapstall, oppstår det risiko for korrupsjon og dårlig utnyttelse av oljeressursen.

Figur 5

For å oppsummere dette delkapitlet kan det forstås i to steg. For det første er det nødvendig for Nigeria å inngå kontrakter med internasjonale selskap, siden de ikke har teknologien og kapasiteten for å raffinere all oljen selv. For det andre oppstår det risiko for korrupsjon siden det er liten åpenhet i kontraktene som inngås, og videre siden det er liten åpenhet fra de internasjonale selskaperens side. Resultatet er at verdien av oljeressursen fases ut i de ulike leddene i næringskjeden. Nigeria får derfor mindre igjen for oljeressursen enn det de kunne fått om de hadde raffinert den selv, eller om åpenheten og ærligheten hadde vært større i næringskjeden.

Fra dette delkapitlet kan det lett tenkes at Nigeria bør satse på å investere i kompetanse og kapital for å raffinere oljen selv. Økt innenlandsk raffinering er noe som blant annet Omoregie foreslår i en rapport, hvor han konkluderer med at økt innenlandsk raffinering kan lede Nigeria ut av naturressursens forbannelse (Omoregie, 2018, s.9). Det er likevel ikke åpenbart at dette er løsningen på problemet. Fra Ricardiansk teori bør et land spesialisere seg på det de har et komparativt fortrinn på (Ulltveit-Moe, 2010, s.9), og det kan derfor være at det isolert sett er mer gunstig for Nigeria at andre land raffinerer olje, slik at de kan spesialisere seg på andre områder. Hvis dette er tilfellet, står Nigeria igjen med et problem som omhandler blant annet liten åpenhet og komplekse kontrakter, noe som kan være vanskelig å gjøre noe med når institusjonene er svake, som vi har diskutert i delkapittel 4.2. Det er vanskelig å si hva løsningen bør være, og selv om modeller for komparative fortrinn muligens antyder at Nigeria bør overlate raffinering til andre land, kan det være andre faktorer (igjen f.eks. svake institusjoner og komplekse kontrakter med oljeprodusenter) som gjør at det er mer gunstig for Nigeria å raffinere oljen selv.

6.0 Konklusjon

I denne rapporten har vi tatt for oss hvordan korrupsjon påvirker Nigerias utnyttelse av deres oljefunn. Korrupsjon er et omfattende begrep, og det er svært vanskelig å si noe sikkert, siden korrupsjon foregår skjult for allmennheten. Likevel ser vi noen klare grunner til at risikoen for korrupsjon i Nigeria er høy, og spesielt i oljebransjen. I en bransje med høy verdiskapning kan misbruk av makt for å tilegne seg verdier gi stor privat gevinst, og i et land med svake institusjoner vil det da være høy risiko for korrupsjon.

Vi tok først for oss to syn på økonomisk vekst som følge av funn av olje, hvor ett er et godtroende perspektiv, og det andre et mer kyniske perspektiv. På bakgrunn av dette er det uenigheter i litteraturen når det gjelder effekten på økonomisk vekst, men i Nigeria tør vi å påstå at utnyttelsen av oljeressursen har vært dårligere enn det som er mulig. Vi så videre på hvordan korrupsjon kan spille en rolle i utnyttelsen, og tok derfor for oss spesielt tre risikomomenter; styreform, NNPC sin rolle som statlig oljeselskap, og Nigerias avhengighet av mellomledd. Vi ser på alle disse tre momentene som korrupsjon drivende, med klare institusjonelle svakheter i Nigeria som trolig gjør at oljeressursen utnyttes på en mindre effektiv måte enn den kunne blitt.

Nigerias politiske regime består av en liten elite som ikke representerer hele befolkningen. Per dags dato er demokratiet truet, og landet er svært preget av en sentralisert makt som er full av korrupsjon og undertrykkelse. Oljefunnet har ført til en rekke etniske konflikter og gapet mellom rik og fattig har aldri vært større. NNPC som statlig oljeselskap hindrer god utnyttelse av oljeressursen siden aktører i NNPC har egeninteresser som ikke er forenlig med god forvaltning av oljeinntekter sett fra nasjonens side. NNPC har vært omtalt i flere korrupsjonsskandaler hvor penger forsvinner, og resultatet er at Nigeria ikke får mulighet til å forvalte inntektene på en god måte. Nigerias avhengighet av mellomledd hindrer god utnyttelse av oljeressursen siden aktører manipulerer regnskap og opererer på en måte som resulterer i lavere skatteinntekter til staten. Muligheten for denne typen atferd er en konsekvens av liten åpenhet i kontrakter og regnskap. Følgelig får den Nigerianske staten lavere skatteinnbetalinger, og dermed også dårligere forvaltningsmuligheter.

Konsekvensen av dårlig utnyttelse av oljeressursen er blant annet økt fattigdom, og dårlige og mangelfulle investeringer i infrastruktur, helse, utdanning og investeringer i andre sektorer. Mangelfulle investeringer i utdanning og i andre konkurranseutsatte sektorer ser vi på som en hovedgrunn til at Nigeria ikke vil oppleve den langsiktige økonomiske veksten som de kunne gjort ved god utnyttelse av oljeressursen. Et oljefunn gir økt mulighetsrom for et land, men det kan virke som Nigeria er et offer for naturressursens forbannelse, hvor denne muligheten sløses bort.

7.0 Videre forskning

Denne prosjektrapporten har basert seg på litteratur som er publisert mellom 2004 og 2012. Det kan virke som interessen for Nigerias utnyttelse av oljeressursen har gått ned med årene, men samtidig ser vi at Nigeria innfører nye lover, regler og strukturendringer som skal bidra til bedre utnyttelse av ressursen. Det er derfor svært aktuelt å se på hvordan reformene virker fremover, og om reformene leder Nigeria ut av naturressursens forbannelse. Forhåpentligvis fører reformene til en ny og bedre æra for oljenasjonen Nigeria, men det stilles fortsatt store spørsmål til om endringene som gjøres er nok. For å forstå dagens situasjon kan det være lærerikt å se på den historiske utviklingen, men vi foreslår i videre forskning å fokusere i større grad på reformene som gjøres i Nigeria og påvirkningen de har på utnyttelsen av oljeressursen.

Appendix

Funnene som er referert til i seksjonen om empiriske funn baserer seg på en vector error correction modell (VEC) gjennomført av Akinlo. Tallene i modellen er på logaritmeform for å minimere skalaeffekten som oppstår når man studerer tall som er store.

Modellen tar for seg de direkte effektene mellom hver av sektorene som man finner ved å se på hvordan endringene i endringen i en variabel (i dette tilfellet sektor) påvirker endringen i endringen i en annen variabel. Det som er spesielt med en VEC modell er at den tar for seg hvordan et kortsiktig sjokk, for eksempel ved funn av olje eller endring i oljepris, korrigeres på sikt innenfor oljesektoren selv og andre sektorer. Dersom beta-koeffisientene viser et positivt eller negativt signifikant tall betyr dette at en økning i endringen i en variabel påvirker endringen i endringen til en annen variabel. Merk at dette ikke er det samme som å si at en økning i en variabel fører til en endring i en annen, vi snakker her om en endring i endringen. Når det gjelder de konkrete tallene kan disse leses fra tabellen under:

Table 5. Nigeria: VEC model estimates

Equation	Δagr_t	Δman_t	Δoil_t	Δbuc_t	$\Delta tsrt$
ξ_{t-1}	-0.0033 (-0.265)	0.0732 (9.467)	-0.0252 (-4.304)	-0.0107 (-3.663)	-(0.126) (-4.367)
α	0.0287 (1.348)	0.0401 (1.248)	0.0574 (2.304)	0.0258 (2.067)	0.0347 (2.822)
Δagr_{t-1}	-0.4843 (-5.399)	0.4904 (3.543)	0.0066 (0.063)	-0.0725 (-1.384)	-0.0318 (-0.616)
Δagr_{t-2}	-0.2781 (-3003)	0.1427 (0.999)	-0.0067 (-0.062)	-0.0353 (-0.653)	-0.0227 (-0.426)
Δman_{t-1}	-0.0382 (-0.504)	-0.0784 (-0.669)	-0.1430 (-1.613)	0.0605 (1.364)	-0.0076 (-0.173)
Δman_{t-2}	-0.0739 (-1.508)	0.1940 (2.565)	-0.0507 (-0.886)	0.0978 (3.418)	0.0108 (0.382)
Δoil_{t-1}	0.0551 (0.684)	0.0665 (0.535)	-0.3469 (-3.687)	-0.0061 (-0.045)	0.0095 (0.109)
Δoil_{t-2}	0.0288 (0.362)	0.0404 (0.329)	-0.0912 (-0.982)	0.0061 (0.132)	0.0095 (0.207)
Δbuc_{t-1}	-0.4919 (-2.269)	-2.4271 (-7.259)	0.4274 (1.689)	0.1872 (1.479)	0.2742 (2.198)
Δbuc_{t-2}	-0.0594 (-0.238)	0.5894 (1.531)	0.1419 (0.487)	-0.2099 (-1.441)	-0.1148 (0.799)
Δtsr_{t-1}	0.7796 (2.902)	0.8786 (2.120)	0.2566 (0.818)	-0.0339 (-0.216)	-0.1592 (-1.029)
Δtsr_{t-2}	0.2755 (1.348)	-0.5923 (-1.425)	-0.1103 (-0.351)	-0.0236 (-0.149)	-0.0455 (-0.293)
R ²	0.214	0.871	0.333	0.632	0.510
F-statistics	5.761	118.49	9.71	31.05	19.18
Likelihood	-24.38	-108.07	-54.29	79.51	82.25
AIC	0.377	1.244	0.687	-0.699	-0.727

kilde: Akinlo, 2012

Tallene i parentes viser t-verdiene for hver forklaringsvariabel. En verdi på over eller under +/- 1,96 vil si at effekten forfatteren fant var signifikant ved et 5% konfidensintervall for en tosidig test. Ser vi for eksempel på sammenhengen mellom endringen i landbruk på tidspunkt t-1 og tidspunkt t ser vi at denne er signifikant med en reell verdi på -0,4843 og en t-verdi lik -5,399, dvs at en positiv endring i agrikulturen i forrige periode (dvs forrige kvartal) vil gi en “korreksjon” i dag tilsvarende 48,4%. Ser vi derimot på hvordan endringen i olje på tidspunkt t-1 ($\Delta oil(t-1)$) påvirker landbruket i neste periode ($\Delta agr(t)$) ser vi at denne er på 0,0551 dvs at det i utgangspunktet estimeres en liten positiv korrelasjon, men at denne ikke er signifikant (t-verdi lik 0,684). Det samme gjelder for to år tilbake ($\Delta oil(t-2)$).

Merk at grunnen til at vi tar med 2 lags (dvs for to perioder tilbake, t-1 og t-2) er fordi Johansens tester for kointegrasjon anbefalte 1 lag (trace-testen) og 3 lags (max-testen). Selv om de fleste blir ikke signifikante to perioder tilbake ville det å utelate dem trolig gitt oss omitted variable bias, som igjen ville gjort at forklaringskraften for de andre variablene ville blitt overestimert.

Når det gjelder konklusjonen om at det ikke finnes noen særlige direkte sammenhenger mellom enkeltvariabler på tvers av sektorer kan vi enkelt se dette ut fra tallene da de fleste betakoeffisientene har t-verdier på under 1,96 i absoluttverdi som er 5% konfidensintervall for en tosidig test. Allikevel er det en ting som synes å ha en målbar effekt på alle bransjer og det er utvikling i bygg og konstruksjon (buc). Effekten peker likevel i forskjellige retninger hvorav for eksempel olje påvirkes positivt, mens produksjon (man) påvirkes negativt.

Utover dette er det nok ikke så mye å trekke ut av analysen annet enn at det finnes en kointegrert sammenheng blant sektoren, dvs en langsiktig likevekt man beveger seg mot over tid. Ergo skulle vekst i oljesektoren på sikt kunne trekke med seg resten av økonomien.

Bibliografi

- Aljazeera. (2020, 05 4). *Forty percent of Nigerians live below the poverty line: Report*. Aljazeera. Retrieved 02 04, 2021, from <https://www.aljazeera.com/economy/2020/5/4/forty-percent-of-nigerians-live-below-the-poverty-line-report>
- BBC News. (2015). Nigeria election: Muhammadu Buhari Wins presidency. *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/av/world-africa-32142991>
- Bistandsaktuelt. (2017). Er Nigeria en "failed" state? <https://www.bistandsaktuelt.no/nyheter/2017/nigeria-failed-state/>
- BistandsAktuelt. (2019). Valget i Nigeria: To menn fra den gamle politiske eliten kjemper om de unges stemmer. *BistandsAktuelt*. https://www.bistandsaktuelt.no/nyheter/2019/valg-i-nigeria/?fbclid=IwAR1UQG7UgdZsemKf8zeDTFWI4TZDSvEvgUQ40lm_rsqGQTzjn8ff_b6Nkbg
- Dahlum, S. (2018, 06 30). *Kausalitet*. Store norske leksikon. Retrieved 02 04, 2021, from <https://snl.no/kausalitet>
- Dandago, K. I. (2008). The Constitutional Fight Against Corruption in Nigeria: Is it Enough? *International Journal on Governmental Financial Management*. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.450.2857&rep=rep1&type=pdf#page=69>
- EITI. (2020, 06 10). *Extractive Industries Transparency Initiative*. EITI. Retrieved 02 04, 2021, from https://eiti.org/es/implementing_country/32
- EITI. (2020, 11 05). *What NNPC's financial statement shows us – and why it matters*. EITI. Retrieved 01 27, 2021, from <https://eiti.org/blog/what-nnpcs-financial-statement-shows-us-why-it-matters>
- EITI. (2020, 11 05). *What NNPC's financial statement shows us – and why it matters*. Retrieved 02 03, 2021, from <https://eiti.org/blog/what-nnpcs-financial-statement-shows-us-why-it-matters>
- Ekpo, C. E., Chime, J., & Enor, F. N. (2016, Mars). The irony of Nigerias fight against corruption: an appraisal of president Muhammadu Buharis first eight months in office. *International Journal of History and Philosophical Research*. https://www.researchgate.net/profile/Charles-Ekpo/publication/333487074_THE_IRONY_OF_NIGERIA'S_FIGHT_AGAINST_CORRUPTION_AN_APPRAISAL_OF_PRESIDENT_MUHAMMADU_BUHARI'S_FIRST_EIGHT_MONTHS_IN_OFFICE/links/5cf0042592851c4dd01c9838/THE-IRONY-OF-NIGERIAS-FIGHT-AGA

- Fernando, J. (2020, 10 22). *Resource Curse*. Investopedia. Retrieved 01 26, 2021, from <https://www.investopedia.com/terms/r/resource-curse.asp>
- Financial Times. (2015, 05 13). *Unanswered questions on Nigeria's missing oil revenue billions*. Financial Times. Retrieved 02 03, 2021, from https://www.ft.com/content/e337c7a4-f4a2-11e4-8a42-00144feab7de?_i_location=http%3A%2F%2Fwww.ft.com%2Fintl%2Fcms%2Fs%2F0%2Fe337c7a4-f4a2-11e4-8a42-00144feab7de.html&_i_referer=&classification=conditional_standard&iab=barrier-app#axzz479Cm42Ej
- Finansdepartementet*. (2019, 10 08). Regjeringen.no. Retrieved 01 28, 2021, from https://www.regjeringen.no/no/tema/okonomi-og-budsjett/norsk_okonomi/bruk-av-oljepenger-/id449281/
- FN. (2021a). *FNs bærekraftsmål*. FN. <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>
- FN. (2021b). *Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner*. FN. <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/fred-rettferdighet-og-velfungerende-institusjoner>
- FN. (2021c). *Økonomisk vekst*. FN. <https://www.fn.no/Statistikk/OEkonomisk-vekst>
- The Guardian. (n.d.). Is Transparency International's measure of corruption still valid? *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/global-development/poverty-matters/2013/dec/03/transparency-international-measure-corruption-valid>
- Hough, D. (2016, Januar 27). Here's this year's (flawed) Corruption Perception Index. Those flaws are useful. *The Washington Post*. <https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2016/01/27/how-do-you-measure-corruption-transparency-international-does-its-best-and-thats-useful/>
- Ko, V. (2014). *Nigeria's "Resource Curse": Oil as Impediment to true Federalism*. E-International Relations. <https://www.e-ir.info/2014/07/20/nigerias-resource-curse-oil-as-impediment-to-true-federalism/>
- Kolstad, I., & Wiig, A. (2016). Does democracy reduce corruption? *Democratization*, 1198-1215. https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13510347.2015.1071797?casa_token=rP3efLb2_2MAAAAA:CxKSJiU432F1dFawne1xMxYneYFcNyg-2hSvv6uXGSLHtatqtrvv9aZ1sQqwZlptreW9Xcrhy7q
- Larsen, E. R. (2004, 05). Escaping the Resource Curse and the Dutch Disease? *SSB, Discussion Papers*(377), 34. <https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/DP/dp377.pdf>
- Lovdata. (2003). *Almindelig borgelig Straffelov*. Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NLO/lov/1902-05-22-10/KAPITTEL_2-19#KAPITTEL_2-19

- Lundberg, N. H. (2019). *Oljeraffinering*. Store norske leksikon. <https://snl.no/oljeraffinering>
- Majaski, C. (2021, 08 28). *Rent Seeking*. Investopedia. Retrieved 02 02, 2021, from <https://www.investopedia.com/terms/r/rentseeking.asp>
- Mehlum, H., Moene, K., & Torvik, R. (2006). Institutions and the resource curse. *The Economic Journal*, (116), 20. https://watermark.silverchair.com/ej0001.pdf?token=AQECAHi208BE49Ooan9kKhW_Ercy7Dm3ZL_9Cf3qfKAc485ysgAAAsswggLHBgkqhkiG9w0BBwagggK4MIICtAIBADCCAq0GCSqGS1b3DQEHATAeBglghkgBZQMEAS4wEQQMZ96GFybNTgSoRF3sAgEQgIICfp9b35EVS4FAjrZkWwYbtV_Gej6AlSnUMwtV5LOtp4NbHRWwn
- Mustapha, A. R. (2005). Ethnic Structure, Inequality and Governance of the public sector in Nigeria. *Centre for Research on Inequality, Human Security and Ethnicity (CRISE)*. [https://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/\(httpAuxPages\)/C6A23857BA3934CCC12572CE0024BB9E/\\$file/Mustapha.pdf](https://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/(httpAuxPages)/C6A23857BA3934CCC12572CE0024BB9E/$file/Mustapha.pdf)
- Nlebedim, N. (2021, Januar 26). Nigeria Eyes Q2 2021 for Petroleum Industry Bill Passage. *Africa Oil & Power*. <https://www.africaoilandpower.com/2021/01/26/nigeria-eyes-q2-2021-for-petroleum-industry-bill-passage/>
- Norad. (2015). Styresett og korrupsjon. <https://www.norad.no/tema/demokrati-og-styresett/korrupsjonsbekjempelse/styresett-og-korrupsjon/>
- Nwabunkeonye, U. P. (2014). Challenges to Women Active Participation in Politics in Nigeria. *Horizon Research Publishing*. <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.955.391&rep=rep1&type=pdf>
- Nweze, N. P., & Edame, G. E. (2016, 09). European Scientific Journal. *An Empirical Investigation of Oil Revenue and Economic Growth in Nigeria, 12(25)*. [file:///C:/Users/simon/Downloads/8018-Article%20Text-23403-1-10-20160929%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/simon/Downloads/8018-Article%20Text-23403-1-10-20160929%20(1).pdf)
- OECD. (2021). *Natural resources*. OECD. Retrieved 01 27, 2021, from <https://www.oecd.org/corruption-integrity/Explore/Topics/natural-resources.html>
- Ogundiya, I. S. (2009). Political Corruption in Nigeria: Theoretical Perspectives and Some Explanations. *Department of Political Science, Usmanu Danfodiyo University*. <https://www.issuelab.org/resources/20162/20162.pdf>
- Omorieg, U. (2018). *Nigeria's Petroleum Sector and GDP: The Missing Oil Refining Link*. Corporate Planning Department, Brass LNG, Lagos, Nigeria.
- Omorieg, U. (2018, 08). Nigeria's Petroleum Sector and GDP: The Missing Oil Refining Link. *Corporate Planning Department*, 11. [file:///C:/Users/simon/Downloads/Nigeria%E2%80%99s%20Petroleum%20Sector%20and%](file:///C:/Users/simon/Downloads/Nigeria%E2%80%99s%20Petroleum%20Sector%20and%20)

20GDP-

%20Missing%20Oil%20Refining%20Link%20(Uyiosa%20Omoregie,%20Aug%202018)-
2018-08-11T07_07_35.308Z.pdf

Omotola, S. (2009). Nigerian Parties and Political Ideology. *Journal of Alternative Perspectives in the Social Sciences*. <https://www.japss.org/upload/4.sholaomotolaarticle.pdf>

OPEC. (2021). *Nigeria*. OPEC. Retrieved 02 04, 2021, from https://www.opec.org/opec_web/en/about_us/167.htm

PanamaPapers. (2016). *Disgraced Nigerian oil mogul's corruption exposed*. PanamaPapers. Retrieved 01 25, 2021, from <https://panamapapers.investigativecenters.org/nigeria-2/#>

Salaudeen, A.-N. (2018). What is the Petroleum Industry Governance Bill (PIGB). *Stears Business*. <https://www.stearsng.com/article/fw-what-is-the-petroleum-industry-governance-bill-pigb>

Sayne, A., Gillies, A., & Katsouris, C. (2015, August). Inside NNPC Oil Sales: A Case for Reform in Nigeria. *Natural Resource Governance Institute*, 163. https://archive.resourcegovernance.org/sites/default/files/documents/nrgi_insidennpcoilsales_completereport.pdf

Skogseth, G. (2007). Afrika sør for Sahara - om dokumenter og offentlig forvaltning. *Landinfo*. <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/03/Afrika-s%C3%B8r-for-Sahara-Om-dokumenter-og-offentlig-forvaltning-072007.pdf>

Smith, D. J. (2007). *A Culture of Corruption: Everyday Deception and Popular Discontent in Nigeria*. Princeton University Press.

Solow, R. M. (1956). A CONTRIBUTION TO THE THEORY OF ECONOMIC GROWTH. https://watermark.silverchair.com/70-1-65.pdf?token=AQECAHi208BE49Ooan9kKhW_Ercy7Dm3ZL_9Cf3qfKAc485ysgAAArkwgkK1BgkqhkiG9w0BBwagggKmMIICogIBADCCApGCSqGSIb3DQEHATAeBglghkgBZQMEAS4wEQQMLM5DIe1VxvIFGSmTAgEQgIICbIj6WVa5pdOT55HagJjMKSSo1rJeaD11A9ajdgtTswlvujc

Statista. (2020, 05). *Poverty headcount rate in Nigeria 2019, by state* Published by Simona Varrella, Sep 4, 2020 *In 2019, the Nigerian states of Sokoto and Taraba had the largest percentage of people living below the poverty line. The lowest poverty rates were recorded in the*. Statista. Retrieved 02 04, 2021, from <https://www.statista.com/statistics/1121438/poverty-headcount-rate-in-nigeria-by-state/>

Statistics Times. (2020, 01 21). *List of Countries by GDP (nominal) per capita*. Statistics times. Retrieved 01 27, 2021, from <http://statisticstimes.com/economy/countries-by-gdp-capita.php>

- Store Norske leksikon. (2017, 11 2). *Naturressurs*. Store Norske Leksikon. Retrieved 01 28, 2021, from <https://snl.no/naturressurs>
- Store Norske Leksikon. (2020b). *Økonomi og næringsliv i Nigeria*. Store Norske Leksikon. https://snl.no/%C3%98konomi_og_n%C3%A6ringsliv_i_Nigeria
- Store Norske Leksikon. (2020a). *Økonomisk Vekst*. Store Norske Leksikon. https://snl.no/%C3%B8konomisk_vekst
- Thurber, M. C., Emelife, I. M., & Heller, P. R.P. (2010, 09). NNPC AND NIGERIA'S OIL PATRONAGE ECOSYSTEM. *Program on energy and sustainable development*, 52. https://fsi-live.s3.us-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/WP_95%2C_Thurber_Emelif_Heller%2C_NNPC%2C_16_September_2010.pdf
- Transparency International. (2018). *Corruption Perceptions Index 2018*.
- Transparency International. (2019). *What is corruption?* Transparency International. <https://www.transparency.org/en/what-is-corruption>
- Transparency International. (2020). *CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX*. Transparency International. Retrieved 02 01, 2021, from <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/nga>
- Transparency International Norge. (2021). *Hva er korrupsjon?* Transparency International Norge. <http://transparency.no/hva-er-korrupsjon/>
- Ulltveit-Moe, K. H. (2010). *Technological differences and trade equilibrium: Ricardian Theory of Trade*. UiO. Retrieved 02 04, 2021, from https://www.uio.no/studier/emner/sv/oekonomi/ECON4415/h11/undervisningsmateriale/4415_ricardo.pdf
- United Nations. (2018, 09 10). *Global Cost of Corruption at Least 5 Per Cent of World Gross Domestic Product, Secretary-General Tells Security Council, Citing World Economic Forum Data*. United Nations. Retrieved 02 01, 2021, from <https://www.un.org/press/en/2018/sc13493.doc.htm>
- World Bank. (2020). *The World Bank In Nigeria*. World Bank. Retrieved 02 03, 2021, from <https://www.worldbank.org/en/country/nigeria/overview>
- The World Bank. (2020, 05 28). *Nigeria releases new report on poverty and inequality in country*. The World Bank. Retrieved 01 24, 2021, from <https://www.worldbank.org/en/programs/lsm/brief/nigeria-releases-new-report-on-poverty-and-inequality-in-country>